

OD ISTOG AUTORA

ISTANBULSKO KOPILE

NEIMAROV ŠEGRT

ČAST

V AŠLJIVA PALATA

10 MINUTA I
38 SEKUNDI NA OVOM
ČUDNOM SVETU

ELIF ŠAFAK

Prevela
Dijana Radinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Elif Shafak

10 MINUTES 38 SECONDS IN THIS STRANGE WORLD

Copyright © Elif Shafak, 2019

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Istanbulskim ženama i
Istanbulu, koji je odvajkada ženski grad*

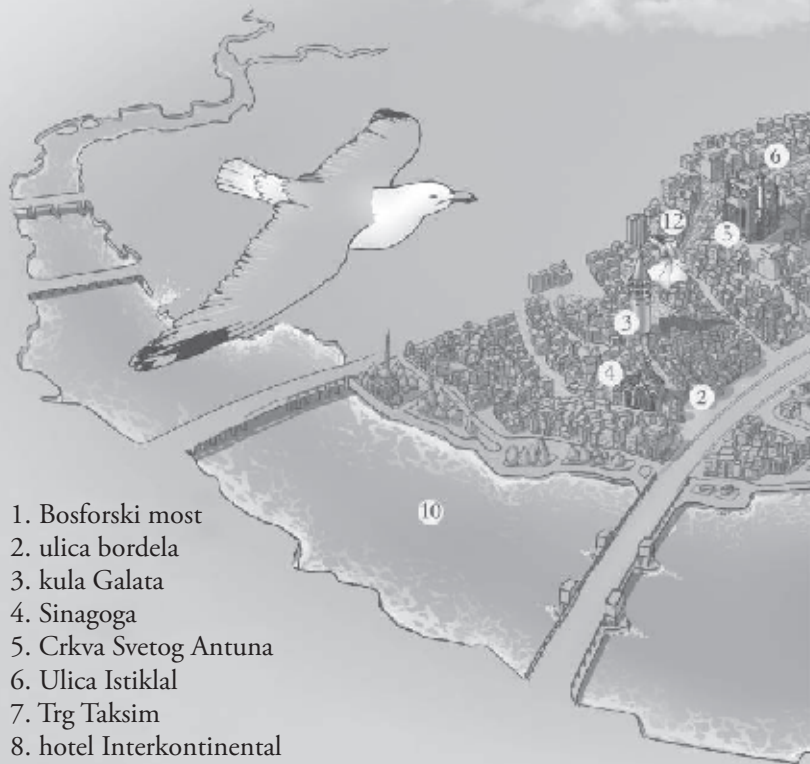
© Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

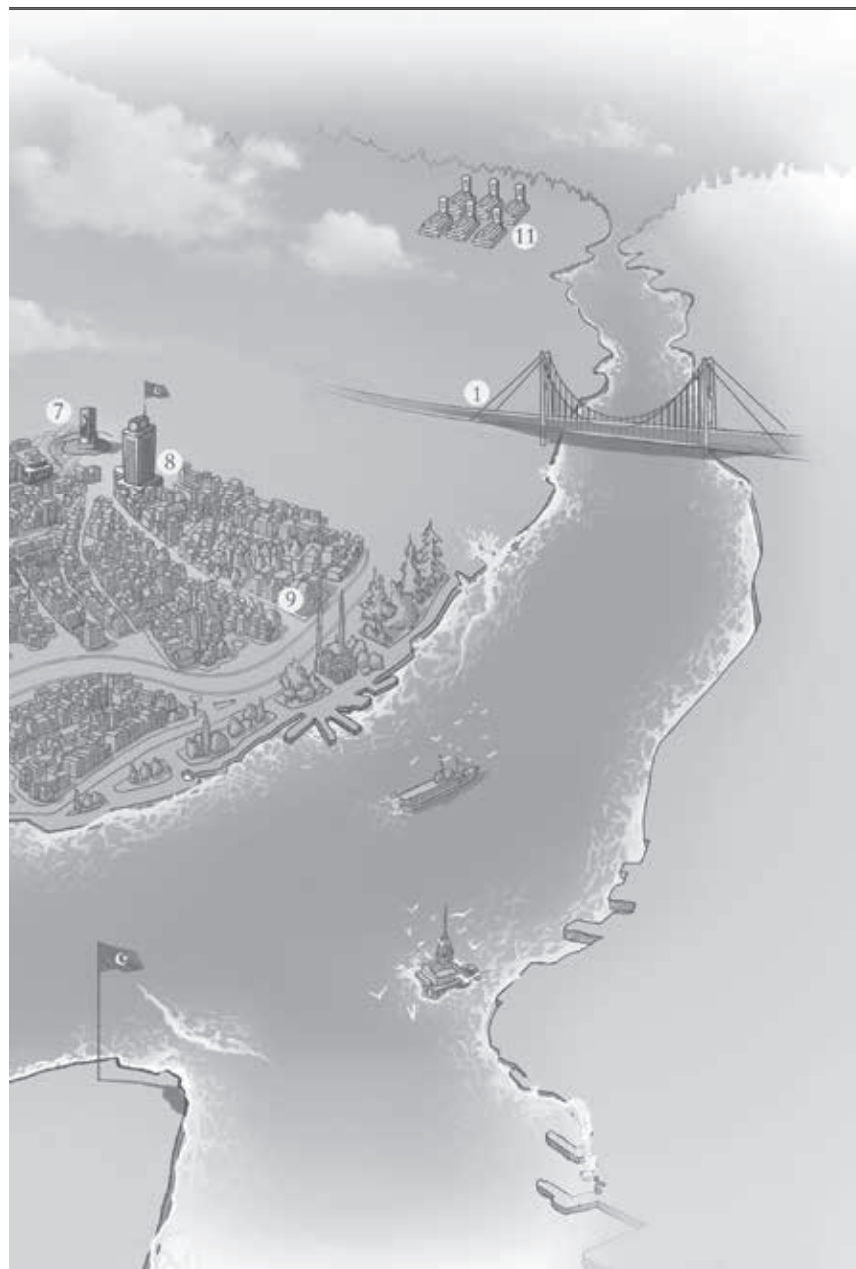
© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sad me je ponovo pretekao i pre mene otišao sa ovog čudnog sveta. To ništa ne znači. Za nas ubeđene fizičare razlika između prošlosti, sadašnjosti i budućnosti tek je uporna iluzija.

Albert Ajnštajn po smrti
svog bliskog prijatelja Mikelea Besa

1. Bosforski most
2. ulica bordela
3. kula Galata
4. Sinagoga
5. Crkva Svetog Antuna
6. Ulica Istiklal
7. Trg Taksim
8. hotel Interkontinental
9. Kazandžijska ulica
10. Zlatni rog
11. Groblje napuštenih
12. derviška tekija

Kraj

Ime joj beše Lejla.

Lejla Tekila, kako su je znali prijatelji i mušterije. Lejla Tekila, kako su je zvali kod kuće i na poslu, u kući boje palisandrovine u kaldrmisanom ćorsokaku kod pristaništa, ugneždenom između crkve i sinagoge, između prodavnica lampi i kebabdžinica – u ulici gde su smešteni najstariji legalni bordeli u Istanbulu.

Da čuje, međutim, nekog da to tako kaže, ljutnula bi se možda i u šali ga gađala cipelom – onom na visoku štiklu.

– *Je, srce, ne beše...* Ime mi je Lejla Tekila.

Nikad ona ni za živu glavu ne bi dopustila da se o njoj govori u prošlom vremenu. Od same pomisli na to osećala bi se uniženo i poraženo, a to je poslednje što je želela. Ne, ona bi insistirala na sadašnjem vremenu – iako je sad sa užasom shvatila da joj je srce upravo stalo i da je iznenada prestala da diše i da se, kako god da okreneš, ne može poreći da je mrtva.

Niko od njenih prijatelja ništa još nije znao. U ovako sitne sate svi su još čvrsto spavali i pokušavali da se iskobeljaju iz sopstvenog lavirinta snova. Lejla je poželela da je i sama kod kuće, ušuškana u toplu postelju s mačkom što joj drema skrupčan kod

nogu i zadovoljno prede. Mačak joj je bio gluv kô top i sasvim crn sem snežnobele mrlje na šapici. Nazvala ga je Gosn Čaplin prema Čarliju Čaplinu jer je poput prvih filmskih junaka i sam živeo u svetu tišine.

Lejla Tekila bi sve dala da je sad u svom stanu, a ne tu, negde u predgrađu Istanbula, prekoputa mračnog i vlažnog fudbalskog terena, u metalnoj kanti za smeće, oljuštenoj i sa zardalim ručkama. Bila je to kanta s točkovima od oko metar visine i pola metra širine. Lejla je pak bila visoka metar sedamdeset – bez štikli od dvadeset centimetara na ljubičastim sandalama koje je još imala na sebi.

Toliko je toga želela da zna. U glavi je neprestano premo-tavala poslednje trenutke svog života pitajući se gde je pošlo po zlu – što je sasvim uzaludan posao jer se vreme ne može razmotati kao klupko. Koža joj je već poprimala pepeljastu boju iako su joj ćelije i dalje užurbano radile. Htela – ne htela, primetila je da joj se štošta zbiva u organima i udovima. Ljudi su oduvek verovali da je leš beživotan poput oborenog debla ili šupljeg panja, lišen svesti. No da joj se pruži prilika, Lejla bi posvedočila da je leš naprotiv pun života.

Nije mogla da veruje da je s njenim ovozemaljskim životom svršeno. Koliko juče je prolazila kroz četvrt Peru, senka joj je klizila ulicama koje su nosile imena vojskovođa i narodnih heroja, ulicama nazvanim po muškarcima. Pre svega nedelju dana njen se smeh razlegao po tavernama niskih tavanica u Galati i Kurtulušu i po zagušljivim ćumezima u Tophani, kojih nije bilo u turističkim vodičima niti na mapama. Ministarstvo za turizam nije želelo da stranci vide Lejlin Istanbul.

Prethodne večeri je, u apartmanu na poslednjem spratu luksuznog hotela, ostavila tragove prstiju na čaši viskija i miris svog parfema – Paloma Pikaso, koji su joj prijatelji poklonili za rođendan – na svilenj marami koju je nehajno bacila na krevet neznanca. Gore na nebu video se tanan mesečev srp, blistav i nedosežan poput daleke lepe uspomene. Još je bila deo

ovog sveta i još je u njoj bilo života, pa kako je onda mrtva? Kako je moguće da je više nema kao da je samo san što izbledi s prvim svetlom dana? Pre samo nekoliko sati pevala je, pušila, psovala, mislila... doduše, još je mislila. Bilo je neverovatno da joj mozak još radi punom parom – mada, ko zna još koliko će. Poželela je da može da se vrati i svima kaže da mrtvi ne umiru istog časa, da zapravo još mogu da razmišljaju o svemu i svačemu, pa i o svojoj smrti. Ljudi bi se prepali da to znaju, pomislila je. Ona bi se svakako prepala da je to za života znala. No svejedno je smatrala da treba da znaju.

Ljudi su, kako se Lejli činilo, krajnje nestrpljivi kad stignu do velikih prekretnica u životu. Pretpostavljaju recimo da kako izgovoriš „da“ automatski postaneš muž ili žena. A istina je da čovek godinama uči da bude u braku. Isto tako se očekuje da ti, čim dobiješ dete, proradi majčinski ili očinski nagon. A zapravo dugo treba da naučiš da budeš roditelj – ili baba il' deda. Isto važi i za penziju i starost. Kako čovek može istog časa da smanji brzinu kad ode s posla gde je proveo pola svog života i izgubio gotovo sve svoje snove? Ne može to tek tako. Lejla je poznavala penzionisane učitelje koji su se budili u sedam ujutru, tuširali i uredno oblačili, pa klonuli kad bi seli da doručkuju i tek se onda setili da više ne rade. Još su se na to privikavali.

Možda je isto tako i kad je reč o smrti. Ljudi veruju da postaneš leš onog časa kad izdahneš. Ali nije to baš tako jasno odeljeno. Baš kao što ima bezbroj nijansi između gar-crne i snežnobele, tako i „večni pokoj“, kako ga zovu, ima mnoštvo faza. Ako između sfere života i smrti i postoji granica, zaključila je Lejla, onda je porozna kao peščar.

Čekala je da svane. Tad će je sigurno neko naći i izvući iz ove štrokave kante. Verovala je da vlastima neće dugo trebati da ustanove ko je. Treba samo da pronađu njen dosije. Policija ju je tokom svih ovih godina nebrojeno puta pretresala, fotografisala, uzimala joj otiske i pritvarala, nije htela ni da kaže koliko. Te policijske stanice po zabačenim delovima grada

imale su prepoznatljiv miris. Po njima se širio vonj nepražjenih pepeljara prepunih opušaka, soca od kafe u okrnjenim šoljama, zadaha iz usta i mokrih rita, kao i oštar smrad mokraće iz pisoara koji nikakva varikina nije mogla da otkloni. Policajci i prestupnici delili su isti skučen prostor. Lejlu je oduvek fasciniralo to što i jedni i drugi rasipaju perut po istom podu, gde je grinje jedu ne praveći nikakvu razliku. Na nivou nevidljivom ljudskom oku suprotnosti su se spajale na krajnje neočekivane načine.

Kad vlasti budu utvrdile njen identitet, najverovatnije će obavestiti njenu porodicu. Roditelji su joj živeli u drevnom gradu Vanu, hiljadu i po kilometara od Istanbula. Nije, međutim, očekivala da će doći da preuzmu njeno telo pošto su je odavno odbacili.

Osramotila si nas. Svi nam šuščaju iza leđa.

Policija će stoga morati da se obrati njenim prijateljima. Petoro ih je: Sinan, Nalan Nostalgija, Džamila, Zejnep122 i Himejra Holivud.

Lejla Tekila nije nimalo sumnjala u to da će njeni prijatelji doći iz istih stopa. Gotovo da ih je videla kako trče ka njoj, hitaju a opet oklevaju, oči im izbečene od šoka i tuge što tek navire, strašnog bola koji će ih tek skoliti. Bilo joj je mnogo krivo što će zbog nje toliko propatiti. No ipak veliko joj je olakšanje bilo što zna da će joj prirediti veličanstvenu sahranu. Kamfor i tamjan. Muzika i cveće – i to ruže. Vatrenocrvene, jarkožute, bordo... Klasične, večne i nenadmašne. Lale su suviše raskošne, narcisi previše nežni, a od ljiljana je kijala. Ruže su pak savršene, zammamno glamurozne, a oštrog trnja.

Polako se razdanjivalo. Sa obzorja su se ka zapadu razlivali zraci svih boja – beliniji od breskve, martiniji s pomorandžom, margarite od jagoda, ledeni negroniji. Kroz nekoliko trenutaka sa okolnih minareta počeli su da se razležu neusklađeni pozivi mujezina. Bosfor je u daljini jako zevao budeći se iz tirkiznog sna. Iz ribarskog broda što se vraćao u luku kuljao je

dim. Veliki talas lenjo se valjao ka obali. Maslinjaci i smokvici koji su nekada krasili ceo taj prostor savrnjeni su sa zemljom da se na njihovom mestu podignu zgrade i naprave parkinzi. Odnekud iz pomrčine lajao je pas, više iz dužnosti nego od uzbuđenja. U blizini je cvrkutala neka ptičica, smelo i glasno, a druga joj se odazivala, no ne tako veselo. Jutarnji hor. Lejla je sad čula i kamion za dostavu kako tandrče po razrovanom putu nalećući na džombe. Uskoro će buka jutarnjeg saobraćaja postati zaglušujuća. Život u punom jeku.

Dok je bila živa, Lejlu Tekilu su oduvek čudili, pa čak i pomalo plašili, ljudi kojima opsosivno razmišljanje o smaku sveta pričinjava zadovoljstvo. Kako neko naizgled zdrave pameti može da bude toliko opsednut svim onim sumanutim scenarijima u kojima asteroidi, meteori i komete uništavaju našu planetu? Što se Lejle ticalo, apokalipsa nikako nije bila ono najgore što može da se desi. Mogućnost da će nešto u jednom potezu zbrisati čovečanstvo daleko ju je manje plašila od spoznaje da naša smrt nimalo ne utiče na opšti poredak stvari, da se život prosto nastavlja i bez nas. E to je strašno, oduvek je verovala.

Vetar je promenio smer i zaduvalo preko fudbalskog terena. Tad ih je ugledala. Četiri momčića. Poranila da kopaju po smeću. Dvojica su gurala kolica puna plastičnih flaša i zgnječenih konzervi. Treći je, pogurenih ramena i povijenih kolena, kaskao za njima tegleći tešku prljavu vreću. Četvrti, koji im je očito bio vođa, kočoperno je išao na čelu isprisivši mršave grudi kao borbeni petlić. Išli su ka njoj zavitlavajući se.

Samo nastavite.

Zastali su kod kontejnera na drugoj strani ulice i uzeli da preturaju po smeću. Bočice od šampona, tetrapakovi od sokova, flaše od jogurta, kutije za jaja... svaka dragocenost je

pokupljena i ubačena u kolica. Pokreti su im bili vešti, uvežbani. Jedan je pronašao stari kožni šešir. Stavio ga je na glavu smejući se, gurnuo ruke u zadnje džepove i stao da se širi kao neki gangster koga je verovatno video na filmu. Vođa mu je smesta oteo šešir i stavio ga sebi na glavu. Niko nije prigovorio. Pokupili su iz kontejnera sve što su mogli i spremili se da odu dalje. Na Lejlin užas, činilo se da se vraćaju otkud su došli.

Hej, ovde sam!

Kao da je čuo Lejlin vapaj, vođa je polako podigao glavu i začkiljio ka suncu što se rađalo. Prelazio je pogledom po varljivom horizontu dok je nije ugledao. Izvio je obrve, a usne su mu zadrhtale.

Molim te nemoj da pobegneš.

Nije pobegao. Nešto je nečujno kazao ostalima, pa su se i oni zabezeknuto upiljili u nju. Lejla je tek tad videla koliko su zapravo mladi. Još su bili deca, šiparci, dečaci što se prave veliki.

Vođa je koraknuo napred sitno gazeći. Potom se ustremio ka njoj kao miš ka paloj jabuci – bojažljivo i usplahireno, a opet odlučno i brzo. Lice mu se smrklo kad joj se približio i video u kakvom je stanju.

Ne boj se.

Sad se našao kraj nje, toliko blizu da mu je videla beonjače, zakrvavljene i žučkaste. Znala je da duva lepak, taj dečak koji nije imao više od petnaest godina i koga će Istanbul tobož oberučke prihvatiti i prigrliti, a potom, kad se najmanje bude nadao, odbaciti kao staru krpenu lutku.

Sine, zovi policiju. Zovi policiju da može da javi mojim prijateljima.

Dečak se osvrnuo oko sebe da se uveri da ga niko ne vidi i da u blizini nema sigurnosnih kamera. Potom se mašio za Lejlin lančić sa zlatnim medaljonom s majušnim smaragdnom u sredini. Oprezno, kao da bi mi mogao eksplodirati u ruci, spustio je privezak na dlan, osetivši prijatno hladan dodir metala. Otvorio je medaljon. U njemu je bila fotografija. Izvadio

ju je i zagledao se u nju. Na njoj su bili žena iz kante, samo znatno mlađa, i neki čovek zelenih očiju, blagog osmeha i duge kose, očesljane po modi iz davno minulih vremena. Izgledali su srećno, zaljubljeno.

Na pozadini fotografije je pisalo: D/Al i ja... Proleće 1976.

Dečak je munjevito strgao medaljon i strpao plen u džep. Ako su ostali, koji su ćutke stajali iza njega, i videli šta je uradio, pravili su se da nisu. Jesu bili mladi, ali su već stekli dovoljno iskustva u ovom gradu da znaju kad treba da se prave pametni, a kad glupi.

Samo se jedan od njih usudio da priđe i gotovo šapatom upita: – Je li... je li živa?

– Ne budi glup – odvratio je vođa. – Dibidus je mrtva.

– Sirota. Ko li je ona?

Vođa je naherio glavu i zagledao se u Lejlu kao da je prvi put vidi. Odmerio ju je od glave do pete, a po licu mu se razlio osmeh kao mastilo po papiru. – Zar ne vidiš, glupane? To je kurva.

– Misliš? – ozbiljno je upitao drugi dečak, suviše stidljiv i nevin da bi ponovio tu reč.

– Znam, budalo. – Napola se okrenuo ka njima i glasno im i odlučno rekao: – Ovo će izaći u svim novinama. I biće na svim televizijama. Bićemo slavni! Kad novinari budu došli, pustite mene da pričam, važi?

Malo dalje zaurlo je motor i jedna kola su odjurila ka auto-putu uletevši u krivinu u punoj brzini. Smrad izduvnih gasova pomešao se sa slanim vazduhom što ga je nosio vetar. Čak i u taj rani sat, kad je sunce obasjalo tek vrhove minareta, krovova i krošanja judinog drveća, ljudi u ovom gradu već su nekud žurili, već su negde kasnili.

PRVI DEO

UM

Jedan minut

U prvom minutu po smrti Lejle Tekile, njena svest počela je polako ali sigurno da kopni, da se povlači kao more sa osekom. Dotok krvi je stao i njene moždane ćelije sasvim su ostale bez kiseonika. Ali nisu prestale da rade. Ne odmah. Poslednje rezerve energije aktivirale su bezbroj neurona, uspostavivši vezu među njima kao da se prvi put povezuju. Iako je Lejli srce stalo, njen mozak se još opirao, borac do samog kraja. Upao je u stanje povišene svesnosti i posmatrao umiranje tela, no nije bio spreman da se pomiri sa sopstvenim krajem. Lejlina memorija je pohrlila, revna i marljiva, i stala da sakuplja deliće života koji se sve brže bližio kraju. Lejla se setila stvari za koje je mislila da uopšte ne može da ih se seća, stvari za koje je verovala da su zauvek izgubljene u zaboravu. Vreme je postalo tečno, bujica uspomena što uviru jedna u drugu, prošlost i sadašnjost su se nerazlučivo mešale.

Prvo što je Lejli navrlo bilo je sećanje na so – osećaj soli na koži i njen ukus na jeziku.

Videla je sebe kao bebu – golu, vlažnu i crvenu. Svega nekoliko trenutaka pre toga napustila je majčinu matericu i prošla kroz mokar klizav prolaz, obuzeta sasvim novim strahom.

Našla se u prostoriji punoj zvuka, boja i nepoznatih joj stvari. Iako je bio hladan januarski dan, sunce je prodiralo kroz vitražne prozore šarajući jorgan na krevetu i odražavajući se u vodi u umivaoniku od porcelana. Babica je – jedna vremešna žena odevena u boje jesenjeg lišća – u tu istu vodu ubacila peškir, pa ga iscedila dok joj se krv slivala niz podlakticu.

– Mašala, mašala! Žensko je!

Babica je izvukla komad kremena iz grudnjaka i presekla pupčanu vrpcu. Nikad u tu svrhu nije koristila nož niti makaze jer joj je to hladno efikasno oruđe bilo sasvim neprikladno za aljkav posao donošenja deteta na ovaj svet. Staricu su u tom kraju silno poštovali, a zbog njene ćudljivosti i povučenosti smatrali su da je vilovita – da ima dva lica, ovozemaljsko i nadzemaljsko, i da, kao kad baciš novčić, nikad ne znaš koje će ti okrenuti.

– Žensko – ponovila je mlada majka ležeći u velikom krevetu od kovanog gvožđa. Kosa boje meda bila joj je ulepljena od znoja, usta suva kao barut.

Toga se baš i plašila. Početkom meseca otišla je da se prošetata po bašti ne bi li našla paukovu mrežu među granjem. Kad ju je pronašla, nežno ju je probušila prstom. Nekoliko dana potom vraćala se da je pogleda. Da je pauk zakrpio rupu, to bi značilo da nosi dečaka, no mreža je ostala probušena.

Mlada žena se zvala Binaz – „hiljadu ljupkosti“. Bilo joj je devetnaest godina mada se ove godine osećala znatno starije. Imala je pune, izdašne usne, ljubak prćast nos, što je u tom kraju zemlje bila retkost, duguljasto lice sa šiljatom bradom i krupne crne oči prošarane mrljicama plavim poput jaja čvoraka. Oduvek je bila tanana i nežne građe, no sad je izgledala još krhkije u mrkoj lanenoj spavaćici. Po licu je imala izbledele ožiljke od ovčjih boginja. Majka joj je jednom rekla da je to znak da ju je mesečina milovala u snu. Nedostajali su joj majka i otac i njenih devetoro braće i sestara, koji su živeli na selu

udaljenom nekoliko sati od grada. Njena je porodica bila vrlo siromašna – na šta su je često podsećali otkako je dovedena u tu kuću kao nevesta:

Budi zahvalna. Tamo odakle si došla, nisi imala ništa.

Ni sad nema ništa, često je pomišljala Binaz. Sve što ima prolazno je i nestalno poput semena maslačka – jedan nalet vetra, jedan pljusak i nestaće za tili čas. Stalno joj je visilo nad glavom da je svakog časa mogu oterati, a ako se to desi, kuda će? Otac je, uz silna usta koja je imao da nahrani, nikad ne bi primio natrag. Morala bi da se preuda, no ništa nije jamčilo da će joj naredni brak biti srećniji ili da će joj se novi muž više dopasti, a i ko bi je pa hteo, raspuštenicu, polovnu robu? Morena takvim brigama kretala se po kući, po sobi i po svojoj glavi kao nezvani gost. Sve dosad. Sad kad se ovo dete rodilo, sve će biti drugačije, uveravala je sebe. Neće se više osećati nelagodno, nesigurno.

Preko volje je pogledala ka vratima. Tamo je, podbočena i držeći se za kvaku kao da se premišlja da li da ostane ili da ode, stajala jedna jedra žena četvrtaste vilice. Premda je imala tek četrdeset i neku, izgledala je starije zbog staračkih pega po rukama i bora od pušenja oko tankih usana. I u čelo su joj bile usečene duboke krive bore od mrštenja nalik brazdama na pooranom polju. Po čitav dan pušila je duvan prošvercovan iz Irana i pila čaj prošvercovan iz Sirije. Kosu boje cigle, koju je bojila egipatskom kanom, nosila je razdeljenu po sredini i upletenu u savršenu pletenicu koja joj je sezala gotovo do struka. Oči boje lešnika pažljivo je općrtala najcrnjim kolom. Bila je to Suzan, prva, glavna žena Binazinog muža.

Pogledi dve žene načas su se ukrstili. Vazduh oko njih bio je gust i kiselkast poput kvasnog testa. Boravile su u istoj prostoriji preko dvanaest sati, a sad su bile bačene u dva različita sveta. Obe su znale da će im se rođenjem ovog deteta položaj u porodici zauvek promeniti. Druga žena će, iako je mlada i tek skoro došla, postati glavna.

Suzan je oborila oči, ali ne zadugo. Kad je podigla glavu, na njenom se licu ukazao smrknut izraz, kog maločas nije bilo. – Što ne pušta glasa?

Binaz je prebledela. – Da. Nešto nije u redu?

– Sve je u redu – odvrtila je babica i prostrelila Suzan ledenim pogledom. – Samo moramo da sačekamo.

Babica je polila dete svetom vodom sa izvora Zamzam u Meki – dar hodočasnika koji se nedavno beše vratio sa hadžiluka. Voda je sprala krv, sluz i sirasti maz. Novorođenče se uzvrpoljilo od nelagode i meškoljilo se i nakon što je oprano kao da se bori sa sobom – sa sve svoje tri kile i osamsto grama.

– Mogu li da je uzmem? – upitala je Binaz nervozno vrteći pramen kose među prstima – navika koju je stekla u poslednjih godinu dana. – Ona... ona ne plače.

– O, plakaće ova devojčica – odlučno je kazala babica i smesta se ugrizla za jezik. Njene zloslutne reči su odzvanjale po sobi. Babica je brže-bolje triput pljunula na pod i desnom nogom nagazila levu. To će sprečiti predskazanje da se obistini – ako je to uopšte bilo predskazanje.

U sobi je zavladao neprijatna tišina kad su se svi – prva žena, druga žena, babica i dve komšijke – sa iščekivanjem zagledale u dete.

– Šta je bilo? Recite mi istinu – kazala je Binaz jedva čujnim glasom, ne obraćajući se nikom posebno.

Kako je za prethodnih nekoliko godina imala šest spontanih pobačaja – svaki joj je sve teže padao i sve teže se zaboravljao – tokom ove trudnoće pomno se čuvala. Breskve nije ni pipnula da se dete ne bi rodilo obraslo maljama; u jelo nije dodavala nikakve začine i trave da dete ne bi imalo pege ili mladeže; nije mirisala ruže da dete ne bi imalo crvene belege. Nijednom nije kratila kosu da ne prekрати sreću. Izbegavala je da ukucava eksere u zid da ne bi slučajno pogodila usnulog gula u glavu. Znajući da džini noću prave svadbe oko klozeta, po mraku nije izlazila iz sobe, već bi koristila nokšir. Sačuvala

se da joj pogled ne padne na zeca, pacova, mačku, lešinara, bodljikavo prase ili psa lutalicu. Čak i kad bi u njihovu ulicu došao putujući svirač i sav okolni svet pohrlio da gleda mečku kako igra, ona je ostajala u kući iz straha da će se dete roditi rutavo. Ako bi slučajno naišla na prosjaka ili gubavca ili ugledala pogrebna kola, okrenula bi se i odjurila na suprotnu stranu. Svakog jutra pojela bi celu dunju da joj dete ima jamice na obrazima, a svake noći je spavala s nožem pod jastukom da odagna zloduhe. I svakog dana je, kad sunce zađe, u potaji uzimala Suzanine vlasi s njene četke i bacala ih u vatru da joj umanji moć i uticaj.

Čim je osetila prve trudove, Binaz je zagrizla crvenu jabuku, slatku i dozrelu na suncu. Jabuka je sad stajala na stočiću kraj njenog kreveta i polako tamnela. Tu će jabuku kasnije iseći i kriške će razdeliti ženama iz komšiluka koje ne mogu da zanesu kako bi jednog dana i same rodile dete. Uz to je otpila gutljaj šerbeta od nara iz muževljeve desne cipele, bacila seme morača u sva četiri ćoška sobe i preskočila metlu položenu na pod tik uz vrata da odagna šejtana. Kako su joj se bolovi pojačavali, jedna po jedna životinja držana u kući puštana je iz kaveza da joj se olakša porođaj. Kanarinci, zebe... Poslednju su iz staklene kugle pustili ribu-borca, ponosnu i usamljenu. Sad sigurno pliva u obližnjem potoku, duga mu se lepršava peraja plave kao safir. Stigne li ribica do jezera Van, po kome je ovaj grad u istočnoj Anadoliji čuven, neće imati mnogo izgleda da preživi u njegovim slanim vodama. No zaputi li se na suprotnu stranu, mogla bi stići do Velikog Zaba, a produži li dalje, čak i do Tigra, legendarne reke što izvire iz rajskog vrta.

Sve to samo da bi dete došlo na ovaj svet živo i zdravo.

– Hoću da vidim svoju ćerku. Donesi mi je, molim te.

Kako je Binaz to izgovorila, krajičkom oka opazila je neki pokret. Nečujno kao usputna misao Suzan je otvorila vrata i iskrkala se iz sobe – bez sumnje da saopšti vest svom mužu – njihovom mužu. Binaz se sva ukočila.